

fra første stund av oppholder i England var Regjeringen enig i at Stiftelsen norske okkupasjonsrettshistorie 2014 til — også for lande — å treffe de lovgivnings-tiltak som var nødvendige. Forholdene var i høy grad ekstraordinære, — med Regjeringens rett til å gi bindende lovregler både for nordmenn ute og for norske borgere i det okkuperte Norge ble aldri folkerettslig bestridt — og uten å spørre eller å underrette den britiske regjering opprettholdt den norske Regjering på engelsk grunn en lovgivningsvirksomhet helt fra sommeren 1940. En har grunn til å anta at dette tjente de andre okkuperte lands regjeringer i London til eksempel. Justisdepartementet utga også Norsk Lovtidend, — som ble sendt de norske kontorer rundt om i verden, — således også til Sverige.

A. Lovgivningstiltak rettet mot tyskerne og N.S. eller med sikte på gjenoppretning av lovlige forhold etter frigjøringen.

Etter hvert som den norske sivile og militære administrasjon i Storbritannia ble utbygd og festnet, ble hovedvekten i Justisdepartementets lovgivningsarbeid flyttet over på tiltak med sikte på å motvirke tyskerne og landssvikene i Norge og på planlegging for frigjøringen.

Allerede 12 mars 1941 ble av departementet oppnevnt en straffelov-komité som fikk i oppdrag å behandle spørsmålet om hvorvidt de gjeldende straffebestemmelser om forræderi m. v. var tilstrekkelige under den foreliggende situasjon. Komitéen hadde følgende sammensetning: Professor W. Keilhau (formann), sendemann Erik Colban, stortingsmann, advokat S. Mustad, advokat B. Lund, sekretær P. Stabell og sekretær J. A. Melander. Komitéen fremla 5 desember 1941 utkast til prov. anordning om tillegg til straffelovgivningen om forrædere og krigsforbrytere. Med en del forandringer ble utkastet lagt til grunn da Justisdepartementet senere fremmet prov. anordning av 22 januar 1942 om tillegg til straffelovgivningen om forræderi.*

Med hensyn til denne viktige anordning som var en forløper for den någjeldende landssvikanordning av 15 desember 1944, skal man bemerke:

Hovedbestemmelsen i anordningen går ut på at den som «oppretholder medlemsskap i, søker om eller samtykker i å bli medlem av N.S., nazistisk hird eller annen organisasjon som yter fienden bistand eller som medvirker hertil, straffes med tap for bestandig eller for et bestemt antall år av almen tillit. — Som tilleggsstraff kan anvendes bøter på inntil 1 million kroner.»

Det er uttrykkelig fastsatt at bestemmelsen kan anvendes ved siden

* Anordningen og Justisdepartementets tilråding er trykt som vedlegg 1/ til Ot. prp. nr. 92 (1945/46) om lov om straff og økonomisk ansvar for landssvikere (Landssvikloven).

samt den litære straffelovs krigsartikler. Tap av almen tillit og nye omfattende bøtestraff er gjort anvendelig også overfor forbrytelser som bare betegner overtredelse av de sistnevnte bestemmelser.

Tap av almen tillit omfatter etter anordningen «tap av den offentlige tjeneste som den skyldige måtte inneha, tap av stemmerett i offentlige anliggender, tap av rett til å tjenestgjøre i rikes krigsmakt, tap av rett til å utøve næring som er betinget av offentlig autorisasjon eller bevilling, tap av sjefsstilling eller lønnet eller ulønnet tillitsverv i selskaper, penge-innretninger, foreninger eller andre sammenslutninger samt tap av adgang til å oppnå stilling, tjeneste eller tillitsverv som foran nevnt.»

Anordningen, som trådte i kraft straks, ble i den utstrekning forholdene tillot søkt gjort kjent for befolkningen i det okkuperte Norge. I en kringkastingsale av 23 januar 1942 uttalte således departementets sjef, statsråd Wold, blant annet:

«Denne anordning er i første rekke rettet mot Nasjonal Samlings medlemmer. Det forhold som rammes er å være medlem av Nasjonal Samling. Det er ikke nødvendig for straffeskyld at man har deltatt i Nasjonal Samlings møter eller har vært med i Nasjonal Samlings demonstrasjoner eller i det hele som medlem av Nasjonal Samling på noen måte har opptrådt aktivt. Det formelle medlemsskap, selv om det har vært helt passivt, rammes av loven og medfører straff. Jeg vil imidlertid sterkt understreke at ved den anordning som nå er vedtatt mot Nasjonal Samling er det ikke gjort noen endring i de bestemmelser vi har i den borgerlige og militære straffelov angående landsforræderi og andre landsskadelige og landsfiendtlige handlinger. Nasjonal Samlings medlemmer vil rammes også av disse straffebestemmelser. Den som i dag yter tyskerne i Norge bistand i råd eller dåd er en forræder. Etter loven (strl. § 86) er det likegyldig på hvilken måte bistanden ytes. Det som kreves er at bistanden er skikket til å bedre fiendens makt. Bistanden kan ytes den tyske krigsmakt direkte eller indirekte, således f. eks. også ved å søke å bedre fiendens økonomiske eller politiske stilling. Nasjonal Samling har som organisasjon åpent tatt parti for tyskerne og har under sin fører Quislings ledelse aktivt gått inn for fiendens seier. Dette krever ingen nærmere påvisning. Hele det norske folk er i dag klar over det. Nasjonal Samling er derfor en organisasjon eller et parti som i straffelovens forstand yter fienden bistand. Alle medlemmer av Nasjonal Samling er forrædere. Deres forhold rammes av straffelovens § 86. Ved sitt medlemsskap i partiet er de med på å yte fienden bistand «i råd eller dåd» som det heter i loven.

Når det likevel ved siden av denne alminnelige straffebestemmelse om forræderi har vært nødvendig å gi en egen anordning rettet mot Nasjonal Samling, er grunnen den at det bør være et særskilt straffbart forhold å tilhøre et politisk parti som under krig går over til fienden. Dette innebærer en større fare for samfundet enn hvor den forræderske bistand ytes enkeltvis uten at forræderen er organisert i et parti. Derfor bør det komme til klart uttrykk i loven at partiet er ulovlig og at dets medlemmer vil bli å straffe med særskilt straff ved siden av den straff som idømmes etter de alminnelige forræderibestemmelser. Det er det som nå er skjedd.»

Kopi av: Departementets melding

1406